

Методичне забезпечення лекційних занять

Лекція є важливою формою організації освітнього процесу у закладах вищої освіти, необхідним джерелом наукової інформації та сучасних наукових досліджень, що не знайшли висвітлення у підручниках і посібниках. Основними вимогами до проведення лекцій є: створення комфортної атмосфери співробітництва та спільного міркування; логічність, послідовність, системність висвітлення змісту навчальної інформації; доступність, чіткість пояснення, інтерпретація наукових положень, доказовість, аргументованість викладу матеріалу; застосування сучасних аудіовізуальних та мультимедійних засобів. У процесі лекції здійснюється вплив на формування ціннісних орієнтацій студентів, розкриваються не тільки наукові поняття й положення, але й світоглядні, моральні, етичні ідеї та норми. Проведення лекцій передбачає актуалізацію опорних знань студентів; стимулювання студентської аудиторії до активного сприймання навчальної інформації; створення проблемних ситуацій з метою обміну думками щодо означеної проблеми; використання різноманітних методів організації та здійснення освітньої діяльності студентів; підведення підсумків, систематизацію та узагальнення навчального матеріалу.

Метою викладання навчальної дисципліни «Державна та військова політика країн світу» є формування необхідних знань стосовно сутності військової політики, особливостей та специфіки її практичної реалізації у провідних державах світу.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Державна та військова політика країн світу» є: визначення сутності війни як соціально-політичного явища; особливостей формування військової політики провідними державами сучасності; засвоєння знань про сучасні міжнародні військово-політичні організації та їх взаємодію з державами.

Тематика лекційних занять

Тема 1. Війна як соціально-політичне явище

Проблеми війни та миру в історії політичної думки. Політичні ідеї та воєнно-політичні погляди представників класичної античної науки. Теологічні та світські парадигми воєнно-політичного мислення в епоху Середньовіччя. Політичні концепції, вчення про війну і мир у період Відродження, Нового часу, доби Модерну. Огляд сучасних політологічних теорій війни й миру. Політичні доктрини мілітарного спрямування: мілітаризм, шовінізм, пацифізм, фашизм.

Війна як соціально-політичне явище: сутність, зміст, тенденції зміни політичного дискурсу. Методологічні основи політологічного підходу до аналізу війни. Політично-правові ознаки війни. Соціально-політичні фактори, ризики та виклики безпеці держав фундаментального і ситуативного характеру.

Політичний зміст сучасних форм соціального насильства: воєнно-політичні конфлікти, внутрішній та міжнародний тероризм. Основні форми соціального насильства. Воєнно-політичний конфлікт. Інтервенція. Основні види тероризму.

Мир як соціально-політичний стан суспільства. Поняття миру. Взаємозв'язок війни і миру як протилежних станів соціально-політичного буття. Діалектичність переходу з одного стану в інший.

Тема 2. Військова політика в структурі політики

Політика як соціальне явище. Політика як сфера суспільної діяльності та суб'єктивної активності. Типи та різновиди політики.

Поняття та функції військової політики. Проблема визначення воєнної політики та її атрибутів. Функціональна роль воєнної політики. Європейська безпекова і оборонна політика та Україна.

Воєнна доктрина - джерело офіційної військової політики держави. Еволюція наукових поглядів на її формування. Українська воєнна доктрина. Становлення та зміни парадигм оборонної політики. Воєнно-політичні аспекти Воєнних доктрин України.

Політологічний порівняльний аналіз воєнних доктрин сучасних держав та концептів «колективної оборони».

Тема 3. Стратегії «непрямих дій»: зародження концепцій, форми реалізації у сучасній воєнно-політичній практиці.

Стратегія «непрямих дій» - домінування політичних аспектів над насильницькими способами воєнної політики. Східна парадигма воєнно-політичного мислення серед теоретичних передумов формування стратегії «непрямих дій». Шляхи та форми реалізації «стратегії непрямих дій» у воєнно-політичних реаліях ХХІ ст.

Превентивні воєнно-політичні стратегії. Превентивна оборона як вид стратегічних дій. Превентивна оборона як сукупність наступних етапів: від запобігання, стримування, упередження, сковування до силового реагування у відповідь.

Тема 4. Державна та військова політика США

Поняття та напрями реалізації державно-військової політики США. Національна оборонна стратегія та Національна військова стратегія США. Основні мета та завдання, суб'єкти реалізації. Принципи та методи реалізації. Об'єднане командування ЗС США.

Регіональні аспекти державно-військової політики США. Регіональне сегментування державно-військової політики, цілі та завдання. Арсенал способів та методів реалізації.

Тема 5. Державна та військова політика Німеччини

Поняття та складові державно-військової політики Німеччини. Поняття та загальні принципи військової доктрини. Стратегічні інтереси у сфері національної безпеки та оборони. «Біла книга з питань політики безпеки і перспективам розвитку збройних сил» (2016), «Основні напрямки політики Німеччини в області оборони і безпеки» (2011) і «Концепція бундесверу» (2013).

Напрями реалізації державно-військової політики Німеччини. Участь у формуванні системи колективної безпеки на трансатлантичному, європейському та національному рівнях. Співробітництво з військово-політичними організаціями. Сприяння зменшенню впливу тероризму на міжнародний політичний процес.

Тема 6. Державна та військова політика Франції

Поняття та складові державно-військової політики Франції. Поняття та загальні принципи військової доктрини. Стратегічні інтереси у сфері національної безпеки та оборони.

Напрями реалізації державно-військової політики Франції. Участь у формуванні системи колективної безпеки на трансатлантичному, європейському та національному рівнях. Співробітництво з військово-політичними організаціями. Сприяння зменшенню впливу тероризму на міжнародний політичний процес.

Тема 7. Державна та військова політика Великобританії

Поняття та складові державно-військової політики Великобританії. Поняття та загальні принципи військової доктрини. Стратегічні інтереси у сфері національної безпеки та оборони. «Стратегія національної безпеки і огляд стратегічної оборони і безпеки Великобританії».

Напрями реалізації державно-військової політики Франції. Участь у формуванні системи колективної безпеки на трансатлантичному, європейському та національному рівнях. Співробітництво з військово-політичними організаціями. Сприяння зменшенню впливу тероризму на міжнародний політичний процес.

Тема 8. Державна та військова політика України

Поняття та складові державно-військової політики України. Поняття та загальні принципи військової доктрини. Відмова від політики позаблоковості та відновлення стратегічного курсу на євроатлантичну інтеграцію, зміщення акцентів у веденні воєнних конфліктів на комплексне використання воєнних і невоєнних інструментів. Стратегічні інтереси у сфері національної безпеки та оборони.

Напрями реалізації державно-військової політики України. Стратегії національної безпеки України як основа комплексного реформування та розвитку відповідної сфери і важливий елемент модернізації держави. Співробітництво з військово-політичними організаціями. Розвиток співпраці України та НАТО.

Тема 9. НАТО як суб'єкт міжнародної військово-політичної діяльності

Історія виникнення і формування НАТО. Передумови виникнення НАТО. Стратегічні концепції Альянсу. Трансформація діяльності НАТО.

Структура НАТО. Політична інституційна структура НАТО. Цивільна та військова структура НАТО. Основні комітети та інститути співпраці Альянсу.

Основні напрями діяльності НАТО. Миротворча діяльність. Роль НАТО у боротьбі з міжнародним тероризмом. Організація партнерства та співпраці.

Тема 10. Технології контролю та управління військово-політичними конфліктами

Військово-політичний конфлікт і особливості його появи в політичній сфері. Поняття та особливості соціального конфлікту. Особливості політичної сфери суспільства як передумови виникнення політичних конфліктів. Визначення поняття «військово-політичний конфлікт». Негативні та позитивні функції політичних конфліктів.

Сутність управління і контролю політичними конфліктами. Контроль як форма свідомого впливу на політичний конфлікт. Управління конфліктами як форма ціленаправленого впливу на компоненти конкурентної взаємодії. Основні стратегії управління конфліктами: ініціація, рутинізація, попередження, врегулювання, вирішення, витіснення.

Культурно-цивілізаційні моделі та технології вирішення військово-політичних конфліктів. Основні характеристики англо-саксонської моделі. Особливості застосування стратегії м'якої та жорсткої сили. Основні характеристики східно-азіатської моделі. Основні характеристики західноєвропейської моделі.

Рекомендована література

Основна:

1. Історія українського війська (1917-1995) / авт. кол. Гриневич В., Гриневич Л., Якимович Б. та ін. Л.: Новий світ. – 250 с.
2. Коваленко Б. Политическая конфликтология / Б. Коваленко. – М. : Ижица, 2002. – 400 с.
3. Кривошеєв А. М. Військова топографія. – С.: Вид-во СумДУ. – 150 с.
4. Лебедева М. Политическое урегулирование конфликтов: подходы, технологии, решения / М. Лебедева. – М. : Аспект-Пресс, 1997. – 271 с.
5. Любимов А. История лоббизма в России / А. Любимов. – М. : Либеральная миссия. – 2005. – 208 с.
6. Малишевский И.Н. Технология и организация выборов / И. Н. Малишевский. – Мн. : Харвест, 2003. – 256 с.
7. Мицкевич Э., Файерстоун Ч. Телевидение и выборы. / Э. Мицкевич, Ч. Файерстоун, авт. предисл. Дж. Картер, ред. Л. Розелл; Комиссия по политике в области телевидения, пер. И. Рудакова; Фонд защиты гласности, Интерньюс. – М. : Галерея, 1999. – 80 с.
8. Морозова Е.Г. Политический рынок и политический маркетинг: концепции, модели, технологии Е. Г. Морозова. – М. : “Российская политическая энциклопедия” (РОССПЭН), 1999. – 247 с.
9. Общая и прикладная политология / Под общей редакцией В. И. Жукова, Б. И. Краснова. – М. : МГСУ; Изд-во “Союз”, 1997. – 992 с.
10. Почепцов Г.Г. Информационные войны. М.: Рефл-бук, К.: Ваклер, 2000. – 576 с.
11. Прикладна політологія / За ред. В. П. Горбатенка. – К. : ВЦ “Академія”, 2008. – 472 с.

12. Соловьёв А.И. Политология: политическая теория, политические технологии / А. И. Соловьёв. – М. : Аспект Пресс, 2000. – 559 с.
13. Цюрупа М.В. Основи загальної та воєнної політології: підручник / Цюрупа М.В.; Ясинська В.С.; під заг. ред. Телелима В.М. – К.: Кондор-Видавництво, 2013. – 512 с.

Додаткова:

1. Абрамов В. І. Використання воєнної сили як інструменту глобального менеджменту / В. І. Абрамов, М. М. Шевченко // Труди академії. – 2006. – № 66. – С. 271–276.
2. Вплив глобальних політичних, енергоресурсних та екологічних змін на воєнну безпеку держави / В. В. Зубарєв, О. П. Кутовий, О. О. Свергунов, С. М. Химченко. – К. : Інтертехнологія, 2009. – 256 с.
3. Глобальные трансформации: политика, экономика, культура / Д. Хелд, Э. Макгрю, Д. Гольдблатт, Д. Перратон ; пер. с англ. В. В. Сапова и др. – М. : Праксис, 2004. – 576 с.
4. Грубов В. Європейська колективна безпека в умовах глобалізації: ліберальна парадигма : монографія / В. Грубов. – К. : ТОВ “ФАДА, ЛТД”, 2007. – 554 с.
5. Иванов О. Военная сила в глобальной стратегии США : монография / О. Иванов. – М. : Восток-Запад, 2008. – 198 с.
6. Иванов О. Применение военной силы США: рациональный и иррациональный подход : монография / О. Иванов. – М. : Науч. кн., 2007. – 160 с.
7. Конышев В. Н. Американский неореализм о природе войны: эволюция политической теории : монография / В. Н. Конышев. – СПб. : Наука, 2004. – 372 с.
8. Мандрагеля В. А. Причины та характер воєн (збройних конфліктів): філософськосоціологічний аналіз : монографія / В. А. Мандрагеля. – К. : Вид-во УВЕ, 2003. – 570 с.
9. Системный мониторинг глобальных и региональных рисков: арабская весна 2011 года / отв. ред. : А. В. Коротаев, Ю. В. Зинькина, А. С. Ходунов. – М. : Изд-во ЛКИ, 2012. – 464 с.
10. Паршин С. А. Современные тенденции развития теории и практики управления в вооруженных силах США : монография / С. А. Паршин, Ю. Е. Горбачев, Ю. А. Кожанов. – М. : ЛЕНАНД, 2009. – 272 с.
11. Шевченко М. М. Пошуки “нової раціональності у воєнно-політичному контексті” / М. М. Шевченко // Sententiae. – 2004. – № 1. – С. 357–363..